

1. Naam van het project

Welzijn en Training

(onderdeel van programma Paardenhouderij)

2. Samenvatting

In de afgelopen decennia mag de paardensport in Nederland zich verheugen in een groeiende populariteit. Het aantal ruiters dat zich niet alleen recreatief maar ook in competitieverband met de paardensport bezig houdt, stijgt nog steeds. De paardensport is hierdoor een van de snelst groeiende takken van sport in Nederland. Dit heeft een positieve maar tevens een keerzijde waarbij met name de gezondheid en het welzijn van het (sport) paard in gedrang kan komen. De nu heersende trend "Nu een paard, morgen kampioen" (economisch motief) is een dreigend probleem voor het sportpaard. De ontwikkeling van acute maar ook chronische aandoeningen aan het bewegings-apparaat, longen etc. wordt veelal vergroot door een gebrek aan kennis van de trainingsleer. De laatste jaren is er een aantal malen negatieve publiciteit geweest mbt tot dierenvriendelijke trainingsmethoden. Hoewel er een aantal initiatieven in de sector zijn die het management rondom het paard verder verdiepen blijft de aandacht mbt trainingsmethoden van het paard in relatie met de prestatie welzijn onderbelicht. De huidige kennis op het gebied van stress/ welzijn en training is in Nederland nauwelijks ontwikkeld. In Nederland zijn er vele opleidingen binnen de sector dierveehouderij op VMBO, MBO, HBO en Universitair niveau. Echter geen van deze opleidingen houdt zich actief bezig met het paard als atleet. Hogeschool van Hall Larenstein wil met het ontwikkelen van een minor programma hierin een rol vervullen. Door het aan te bieden als keuzevak kunnen studenten van meerdere instellingen mee doen. Dit geldt voor zowel nationale als internationale studenten. Dit project beoogt de kennisontwikkeling en kennisoverdracht te vergroten op het gebied van trainingsleer en trainingsfysiologie en op deze wijze het welzijn van de sportpaarden te verbeteren.

3. Aanvrager en samenwerkingsverband

Aanvrager: Martine van Tilburg

Penvoerende instelling: Van Hall Larenstein

Projectgroep: Kathalijne Visser (Animal Sciences Group Wageningen UR), Inga Wolfram & Martine van Tilburg (Van Hall Larenstein), Willy Koppens (NHB Deurne), Eric van Breda (Euregio Laboratory and Services). Kruin van Toledo (Sectorraad Paarden), Marcel Counotte (Stoas Dronten), Meike van Heel (Mustad).

Kathalijne Visser is expert op het gebied van welzijn van paarden, in het buitenland heeft zij daarvoor een breed netwerk. In Nederland is ze mede auteur van het rapport Ongerief bij rundvee, varkens, pluimvee, nertsen en paarden dat een belangrijk input is geweest voor de nota dierenwelzijn die recentelijk door de Tweede Kamer is behandeld. Naar aanleiding daarvan zijn verschillende projecten opgestart waarbij Kathalijne als deskundige paardenwelzijn een belangrijke rol heeft (project ondersteuning Sectorraad Paarden bij schrijven Plan van Aanpak, Maatschappelijke Dialoog Paarden, Een Kwestie van Kennis?). Deze projecten dragen allemaal bij aan het tot stand komen van het Plan van Aanpak dat de Sectorraad aan het schrijven is.

Martine van Tilburg is coördinator van de opleiding Equine Leisure & Sports; aan de hogeschool van Hall Larenstein. Ze is verantwoordelijk voor de inhoud en het onderwijs binnen het studie programma, ze werkt hierbij in een klein team (7 personen) van Paardenspecialisten. De opleiding trekt jaarlijks ongeveer 60 studenten uit binnen en buitenland, en leidt op voor een baan in het secundaire of tertiaire deel van de internationale paardensector.. Haar specialismen richten zich voornamelijk op voedingsleer, trainingsleer en bedrijfsadviesing binnen de paardenhouderij. Ze geeft daarnaast ook lezingen op het gebied van voedingsmanagement door het gehele land voornamelijk aan particulieren paardenhouders.

Inga Wolframm, coördinator self development en sport psycholoog; aan de hogeschool van Hall Larenstein. Ze is verantwoordelijk voor de competenties self development en communicatie en tevens inhoudelijk expert op het gebied van welzijn, rider physiology and equine sport psychology. Ze is momenteel druk bezig met het haar promotie onderzoek op het gebied van rider performance.

Eric van Breda, is coördinator van R&D afdeling veterinaire zaken bij het bedrijf Euregio en adviseur inspanningsfysioloog KNHS. Tevens verbonden aan de universiteit Maastricht als medisch inspanningsfysioloog.

Willy Koppens is de directeur van de Helicon vestiging NHB Deurne. NHB Deurne heeft als kernactiviteit het opleiden van jonge mensen voor de primaire paardensector, jaarlijks schrijven zo'n 120 studenten zich in voor een van de vele beroepsopleidingen. Door onder andere innovatief onderwijs en nauw contact met het bedrijfsleven en het onderzoek is NHB Deurne uitgegroeid tot een Hippisch kenniscentrum met grote bekendheid. Willy Koppens zit in vele advies en beleidsgroepen en maakt zich hard voor het professionaliseren van de paardensector, waar zowel mens als dier goed kunnen werken.

Kruin van Toledo is secretaris van de Sectorraad Paarden en behartigt daarnaast ook bij het LTO de belangen van paardenhouders. Hij is contactpersoon van de werkgroep welzijn paarden van de Sectorraad Paarden. Het welzijn van paarden heeft binnen de paardensector een hoge prioriteit gekregen en de werkgroep is hard aan het werk om een door alle aangesloten organisaties gedragen Plan van Aanpak te ontwikkelen op basis waarvan de komende jaren welzijnsproblemen in de paardenhouderij opgepakt zullen worden.

Jaap Werners is lid van het bestuur van de Koninklijke Nederlandse Hippische Sportfederatie, is namens de KNHS bestuurslid van de Sectorraad Paarden en is daar voorzitter van de werkgroep welzijn paarden. Jaap Werners heeft zich reeds decennia lang ingezet in de paardenwereld voor paarden en paardenmensen en is in 2007 daarvoor benoemt tot Ridder in de Orde van Oranje Nassau

Marcel Counotte is als docent Paardenhouderij verbonden aan Stoas Hogeschool locatie Dronten.

Tevens hij coördinator van de HBO opleiding paardensport die Stoas Hogeschool ism NHB Deurne uitvoert. Met deze opleiding geeft men meerwaarde aan het (sporttechnisch)niveau van de reeds bestaande (niveau 4) paardensportopleidingen.

Als ondernemer beschikt Marcel over een kleinschalige instructie en trainingsstal en verzorgt hij in opdracht van de KNHS verschillende cursussen tbv de KNHS instructeursopleidingen.

Meike van Heel is innovatie manager bij Mustad; specialist op het gebied van hoefijzers. Haar specialismen liggen op het vlak van het paardenbeen en hoefbeslag en de invloed van belasting hierop. Haar promotie onderzoek heeft zich vooral gericht op de vorm van het hoef ijzer en de belasting op het been van het paard.

De samenwerking binnen deze projectgroep zal van dien aard zijn dat er aan bewustwording bij studenten en leerlingen wordt gewerkt door ze intensief te betrekken bij het ontwikkelen van trainingsleer methoden en de verspreiding van kennis op het gebied van trainingsleer. Bij deze onderzoeken worden de studenten begeleid door hun docenten en een onderzoeker. De sector faciliteert door het openstellen van haar netwerk. Daarnaast heeft deze projectgroep tot doel om samen eindtermen te formuleren voor een onderwijsprogramma/minor paardentrainingsleer en dat in de loop van het project verder uitgerold kan worden naar de verschillende paardenopleidingen in het land.

4. Aanleiding en motivatie

Vrager:

Eric van Breda (Euregio Laboratory and Services) en Van Hall Larenstein en Sectorraad Paarden (Kruin van Toledo). Dit project valt tevens binnen het thema bewustwording van het onderwijsprogramma Welzijn van Dieren waarmee de Sectorraad beoogt om bestaande kennis beter toegankelijk te maken, om het ontwikkelen van lesmateriaal en om studenten en leerlingen competenties te laten ontwikkelen op het terrein van trainingsleer en gezondheid bij paarden

Aanleiding

Paarden en paardensport mogen zich verheugen in een toenemende belangstelling. Daar waar vroeger paardensport als zeldzaam kon worden beschouwd is heden ten dage het een uitermate toegankelijke sport voor nagenoeg iedereen. Door deze toegenomen belangstelling zullen er steeds meer mensen met paarden en de paardensport in aanraking komen. Dit geeft een enorme economische impuls aan de sector.

Aan de andere kant zal door deze toegenomen belangstelling een groter risico bestaan tot welzijnsaspecten omdat de “wet van de grote getallen” een grotere rol zal gaan spelen. Ook door de groeiende interesse van “groene” partijen in welzijnsaspecten van dieren zal de paardensector en in het bijzonder de paardensport zich moeten verantwoorden over de gebruikte methoden voor het houden van paarden en het trainen van paarden. De kennis over behoeften van paarden is niet meer automatisch aanwezig bij de paardenhouders. Vanuit diverse groeperingen (top) ruiters/amazones, opleidingsinstituten, dierenartsen is veel vraag naar en behoefte aan informatie op het gebied van trainings,- en inspanningsfysiologie, voeding, blessure preventie, revalidatiegeneeskunde, stalmanagement etc. Wil men, echter zowel op het gebied van prestatie-verbetering als op het gebied van verbetering van de gezondheid en welzijn een stap voorwaarts maken dan is kennisoverdracht een eerste vereiste.

De Sectorraad Paarden is momenteel een Plan van Aanpak aan het schrijven waarmee de welzijnsproblemen bij paarden in Nederland kunnen worden teruggebracht.

Binnen Nederland is er een explosieve groei van het aantal nationale en internationale studenten die een opleiding in de paardenhouderij volgen. Deze gemotiveerde studenten zullen straks ook verantwoordelijk zijn voor een welzijnsvriendelijke manier van het houden, trainen en gebruiken van onze paarden; goed onderwijs over deze onderwerpen is daarvoor een eerste vereiste. Binnen de huidige opleidingen wordt wel aandacht besteed aan training, welzijn en voedingsleer, etc., maar dit is niet vastgelegd in een meerjarige programma met bijbehorende eindtermen. Hogeschool van Hall Larenstein wil starten met een halfjaar keuzeprogramma op het gebied van Equine Sports Science, waarin dit onderwerp naast welzijn belangrijk speerpunt moet zijn. Daarnaast blijkt in de praktijk dat de inhoud van de paardenopleidingen, zeker wat betreft trainingsleer en inspanningsfysiologie tekort schiet. Terwijl we in de huidige tijd het paard vooral als “sport” dier gebruiken.

5. Doelstelling en aard van het programmaonderdeel of losse project

Het beoogde doel van dit project is kennisontwikkeling en kennisoverdracht op het gebied van training en inspanningsfysiologie bij paarden. Daarbij deze kennis stroomlijnen en centraliseren, waarbij de mogelijkheid ontstaat om het decentraal te gebruiken. Daarvoor worden de problemen in kaart gebracht, mogelijke oplossingsrichtingen om de training te verbeteren worden in de praktijk getoetst en er wordt een onderwijsprogramma, minor Equine Sport Science en training van paarden voor beroepsopleidingen in de paardenhouderij ontwikkeld. Juist doordat de kennis veelal ontbreekt is het essentieel dat de kennis en expertise wordt verzameld en door centralisatie eenvoudiger beschikbaar wordt. Door studenten van verschillende onderwijsinstellingen in bovenstaande projecten met de problemen en vragen aan het werk te zetten zal er een grotere bewustwording moeten plaatsvinden. Door HBO studenten daarnaast actief mee te laten werken aan het presenteren en publiceren van de uitkomsten, worden ze voorbereid op hun toekomstige adviseur expert rol.

6. Beoogde resultaten

Doel: middels bewustwording een verbetering van de gezondheid van paarden door samenwerking van onderzoek, docenten, studenten en sector.

Beoogde concrete resultaten:

- Actief netwerk met up-to-date informatie over training en inspanningsfysiologie aan te spreken door overheid, onderwijs en sector
- Onderwijs programma Equine Sports Science (open keuze vak voor alle HBO instellingen) en Paard en training met eindtermen voor paardenopleidingen in Nederland op zowel HBO als MBO niveau.
- Methode om gezondheidproblemen door “verkeerde” training van paarden landelijk en blijvend te monitoren in verschillende disciplines
- Publicaties en Presentaties (symposia) over praktijkstudies naar mogelijke oplossingsrichtingen

7. Beschrijving activiteiten

- Opzetten en onderhouden netwerk trainingsleer paarden,
- Ontwikkelen onderwijsprogramma trainingsleer paarden (o.a. minor equine sport science)
- Uitvoeren van onderzoek naar gezondheidsproblemen mbt trainingsleer in de praktijk
- Doen van fieldstudies naar oplossingsrichtingen in de praktijk en het presenteren van de resultaten in halfjaarlijkse symposia georganiseerd door 3^e en 4^e jaars studenten Equine Leisure & Sports.

8. Activiteitenplan en organisatie

	Netwerk	Onderwijsprogramma	Incidentie onderzoek	Field study
2008/ 2009	Contact leggen met (inter)nationale hogere scholen opleiding op het gebied van paard, KNHS, etc.; database opstellen met projecten, contact leggen met werkgroepen paard in training . Presenteren van resultaten op performance symposia (3 ^e jaars Equine studenten)	Inventariseren van huidige elementen onderwijs training paarden; benoemen van witte vlekken bezien vanuit wetenschap en arbeidsmarkt. Pilot minor Equine Sport Science (besloten groep)	Ontwikkelen van methoden om incidentie van indicatoren voor gezondheidsprobleem en door training bij paarden te meten, link met humane sport	Gebruik van meetapparatuur e.d. om de zwaarte van training in te schatten; het matchen van paard, ruiter, gebruiksdoel en conditie ten einde welzijn, prestaties en gezondheid van paard te waarborgen
	Updaten & vertalen Presenteren van resultaten op performance symposia (3 ^e jaars Equine studenten)	Structuur schetsen van een nieuw onderwijsprogramma trainingsleer paard; formuleren eindtermen; onderwijsmateriaal verzamelen, verwerken	Verfijnen van bovenstaande methode, ontwikkelen van methode om risico analyse te doen	Effect van verschillende trainingsmethode op de gezondheid/ levensduur van het paard binnen de verschillende disciplines. Beoordelen van de "happy athlete" prestaties tijdens dressuur wedstrijden
2009/ 2010	Updaten en vertalen Presenteren van resultaten op performance symposia (3 ^e jaars Equine studenten)	Onderwijsmateriaal verzamelen, verwerken; pilots met nieuw onderwijsprogramma Equine Sport Science	Uitvoeren incidentie onderzoek en risico analyse in beperkt aantal disciplines	Gebruik van nieuwe technologieën om blessures te voorkomen of te genezen bij training en management van sportpaarden
2010	Updaten en vertalen Presenteren van resultaten op performance symposia (3 ^e jaars Equine studenten)	Evaluatie van pilots; aanscherping en verder uitrollen van onderwijsprogramma trainingsleer paard naar alle opleidingen paardenhouderij	Uitbreiden incidentie en risico analyse onderzoek in meerdere disciplines	Effect van alternatief voedingsmanagement op de sportprestaties van paarden
Resultaten	Actief netwerk met up-to-date informatie over training en aan te spreken door overheid, onderwijs en sector. Een terugkerend symposium, waarbij laagdrempeling onderzoeksresultaten aan het werkveld worden gepresenteerd	Onderwijs minor equine sports science en een onderwijsprogramma trainingsleer paard met eindtermen voor middelbare en hoge scholen	Methode om training van paarden landelijk en blijvend te monitoren in verschillende disciplines	Publicaties over haalbaarheidsstudies naar mogelijke oplossingsrichtingen

9. Begroting en liquiditeitsplan (zie ook bijgevoegd format)

Zie: Begroting en financiering Welzijn en Training